

УДК 004:37

Андрієвський Б.М., Вінник Т.О.

Херсонський державний університет, Херсон, Україна

**ІКТ ЯК НЕВІДЕМНИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-
ПРОФЕСІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

DOI: 10.14308/ite000532

Стаття присвячена проблемі формування дослідницьких компетентностей майбутніх учителів початкових класів та шляхам удосконалення розвитку зазначених особистісно-професійних характеристик. Висвітлено ієрархічну систему вихідних положень реалізації особистісно-орієнтованої парадигми вдосконалення дослідницьких компетентностей майбутніх учителів початкових класів. Визначено основні педагогічні умови їх формування шляхом активного включення студентів у цілеспрямований науковий пошук, який носить комплексний характер: використання лекційних і семінарських занять, завдання для самостійної і групової роботи, потенційних можливостей науково-дослідницької діяльності майбутніх фахівців, видів педагогічної практики, наявність спеціальних курсів наукового спрямування та систематичної діагностики досліджуваного особистісного утворення.

Ключові слова: дослідницькі компетентності майбутніх вчителів початкових класів, науково-пошукова діяльність.

Ефективність підготовки майбутнього педагога до професійної творчості безпосередньо пов'язана зі здійсненням студентам роботи дослідницького характеру. Створення умов для актуалізації і розвитку дослідницької діяльності є однією з найважливіших форм професійної підготовки високваліфікованого фахівця. Як наголошує Дж. Равен, некомпетентність педагогів заснована на нездатності змиритися зі змінами, які здійснюються в нашому суспільстві [3,с.219]. Низький рівень професійної компетентності, що значною мірою викликається існуючим станом матеріального, соціального і психічного дискомфорту педагогічних працівників, а також чітко окреслені негативні тенденції розвитку освіти свідчать про подальше зниження ефективності якості відтворення педагогічного потенціалу держави, зокрема його дослідницьких компетентностей. Разом з тим, орієнтація на синергетичні принципи модернізації внутрішніх потенційних можливостей вищої педагогічної школи вимагає знаходження нових резервів кадрового, дидактично-методичного і управлінського забезпечення вдосконалення фахової підготовки, у нашому випадку формування дослідницьких компетентностей майбутніх учителів початкових класів.

Метою статті є визначення педагогічних умов формування дослідницьких компетентностей майбутніх учителів початкових класів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми наукової підготовки майбутніх фахівців у сфері освіти знайшли відтворення у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених. Так, ролі науково-дослідної діяльності у вищій школі як фактора забезпечення якості освіти присвячені роботи В.І. Богословського, О.О. Вербицького, А.І. Жиліна, Л.І. Коржової та ін.; самостійної діяльності – В.М. Галузинського, Г.Д. Кирилова, Л.В. Кондрашової, І.Я. Лернера, П.І. Підкасистого, О.П. Рудницької, М.М. Скатіна та ін. Проблеми ситемного, інтегрованого підходу висвітлено в публікаціях В.П. Безпалько, В.І. Бондаря, В.І. Звязницького, Н.В. Кічук,

Н.С. Кузнецова, Н.Г. Ничкало, В.М. Максимова; компетентнісного підходу до побудови та дослідження освітніх процесів – О.В. Баранникова, Н.М. Бібік, Є.С. Заїр-Бека, В.О. Козирева, О.В. Овчарук, А.М. Тряпичина, Л.В. Хоружої, А.В. Хуторського та ін.

Аналіз відповідних літературних джерел досліджуваної проблеми (Ю.К. Бабанський, В.С. Безрукова, Т.І. Ваколя, Є.С. Заїр-Бек, З.Н. Курлянд, В.М. Шийко та ін.) засвідчує, що однозначного трактування поняття дослідницької діяльності студентів відсутнє. Водночас вона є синтезом навчання і одержання студентом нового досвіду в умовах освітнього середовища вищого педагогічного навчального закладу. Дослідницька робота є засобом формування пошукових умінь, реальної підготовки до ефективного виконання своїх професійних функцій, як один із критеріїв кваліфікації вчителя, його готовності до самовдосконалення і саморозвитку. Як підкреслював В.О. Сухомлинський, «Якщо ви хочете, щоб педагогічна праця давала вчителю радість, щоб повсякденне проведення уроків не перетворилось на одноманітну повинність, ведіть кожного учня на щасливу стежку досліджень [5, с. 72]». На його думку, науковий пошук є необхідною умовою і джерелом творчості взагалі, а першою сходинкою педагогічної мудрості є дослідницька робота. Той, хто відчув у собі дослідника, стає майстром своєї справи.

Різні аспекти організації та управління дослідницькою діяльністю студентів подано у працях Л. Авдєєвої, Н. Амеліної, В. Безрукової, П. Горкуненка, К. Добросельського, І. Іващенко, Л. Квіткіної, В. Ключка, Л. Кондрашової, В. Лазарева, В. Литовченко, Н. Морозової, Ф. Орехова, І. Фадєєвої, Д. Харизової, Д. Цхакаї, Т. Шамової та ін.

Разом із тим, аналіз літератури свідчить про досить велику кількість праць, які піднімають питання використання ІКТ у дослідницькій діяльності студентів. Так, Л.Є. Петухова зазначає, що традиційна організація навчання не забезпечує ефективного формування інформатичних компетентностей майбутніх фахівців, оскільки спрямована переважно на подолання певних труднощів: прогалини в раніше отриманих знаннях; недостатня інформаційна культура; невміння обрати правильний режим праці й відпочинку; відсутність навичок самостійно працювати над матеріалом; відсутність навичок контролювати свої знання і вміння; відсутність належного систематичного контролю за діяльністю; неадекватна самооцінка своїх можливостей; недостатня кількість консультацій, що відводяться на кожну з дисциплін педагогічного циклу; недостатній розвиток дослідницьких умінь; низький рівень розвитку абстрактного й аналітичного мислення та творчих здібностей студентів тощо [8]. О.Б. Лагутенко та С.М. Яшанов у своїх працях вказують, що сучасний інформаційний простір забезпечує студентів ВНЗ широким спектром засобів комунікацій обробки і збереження інформації: персональні компютери, Інтернет, кабельне і супутникове телебачення, мобільний зв'язок, тощо. Що вказує на великі зміни у структурі традиційного навчання на всіх стадіях навчального процесу [9]. О. Співаковський, Л. Петухова, Н. Воропай, В. Коткова, підкреслюють необхідність створення інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища, яке, на їхню думку, допомагає вчити та навчатися, робить освіту доступнішою, особливо для тих, кому бракує навчальних матеріалів, розвиває культуру навчання, творення, обміну і співпраці у швидкозмінному суспільстві знань, формуючи таким чином позитивне ставлення до навчання, бажання навчатися, здобувати знання, і як наслідок – забезпечує формування позитивної мотивації до учіння в новому інформаційному освітньому просторі [6, с. 401].

Виклад основного матеріалу. Професійна підготовка вчителя здійснюється не тільки у процесі оволодіння теоретичним курсом, а і у ході виховної роботи засобами педагогічних практик, участі студентів у науково-дослідній діяльності. Як бачимо, на формування дослідницьких умінь майбутніх учителів мають вплив усі види навчальної діяльності вищого навчального закладу. Високий рівень професійної підготовки вимагає чіткої організації

навчальної роботи, яка забезпечує пошуковий, проблемний підхід до її здійснення. Ідеться, насамперед, про методологічне обґрунтування навчального процесу, тобто системи вихідних положень і способів організації теоретичної і практичної навчальної діяльності в сучасних умовах.

Розвиваючись і вдосконалюючись, методологія базується на філософських, загальнонаукових і суто специфічних конкретних наукових принципах. На філософському рівні – це категорія та закони матеріалістичної діалектики, зокрема, принципи розвитку, все охопленого взаємозв'язку та взаємозумовленості явищ і процесів, закон переходу кількісних змін в якісні, закон єдності й боротьби протилежностей, філософські положення теорії наукового пізнання тощо [1].

Методологія другого рівня складає сукупність методів і прийомів дослідження, інтегрованих із конкретних наук, у тому числі й педагогіки. На загальнонауковому рівні методологічним обґрунтуванням виступають принципи системності, комплексності, програмно-цільового підходу до організації та проведення дослідження, психолого-педагогічні концепції про розвиток особистості та ін.

Говорячи про конкретно-науковий рівень, слід визначити такі положення як цілісність розгляду об'єкту дослідження, доказовість, пріоритетність вирішення завдань, однозначність термінологічного апарату, адекватність використаних методів меті дослідження. Зрозуміло, таке розмежування методології на декілька підпорядкованих рівнів носить чисто умовний характер, а реальний дослідницький процес вимагає відповідної адаптації методів, урахування специфічних особливостей галузі їхнього використання [2].

Природно, залучення студентів до дослідницької діяльності передувє їх ознайомлення з методами і способами наукового пошуку, вмінь збору матеріалу, роботою над літературою, користування науковим апаратом. Головним у навчальній діяльності є не заучування величезного масиву інформації, а вміння самостійно її набувати, цілеспрямовано працювати з ним, вибирати необхідні знання, володіти механізмом систематичного поповнення і поновлення власного тезауруса.

Нажаль, існує частина студентів з недостатнім рівнем готовності до проведення наукового пошуку. Низький досвід є причиною, що ця категорія студентів навчається без ентузіазму, не одержує задоволення від добре проведених занять. Для них притаманна відсутність спонукальних мотивів для наукового дослідження, не сформованість професійних спрямувань, нестійкість бажання до пізнання.

Недостатність інтересу до самостійної творчої діяльності студентів спричиняється:

- низькою їх інформативністю про види наукової діяльності в умовах вищу;
- організацією навчального процесу на законах простого відтворення знань і умінь;
- необов'язковістю участі у позааудиторній науково-дослідній роботі;
- відсутністю системи заохочення до наукових досліджень;
- недостатністю рівня науково-педагогічної підготовки частини викладачів (відсутність необхідної «наукової школи»)

Негативним у науковій підготовці студентів є формальний підхід до вибору тематики курсових і дипломних робіт, небажання і нездатність проведення експериментального етапу дослідження. Як наслідок, безсистемність спеціальних знань, невпевненість в своїх силах, пасивність, слабка мотивація до наукових досліджень [3,4,5].

Розглянемо основні напрями науково дослідної роботи студентів (Рис. 1):

Рис.1. Основні напрями НДР студентів

Як відомо, до найбільш традиційних засобів формування дослідницьких компетентностей відносяться лекційні заняття, семінари, практичні і лабораторні роботи. Специфічне навантаження лекції у ході наукової роботи вчителя полягає у залученні студентів до творчості, активізації їх інтересу до досліджень. Реалізується це шляхом забезпечення проблемного характеру викладання матеріалу, оптимального поєднання традиційних та інноваційних методів навчання. За результатом ексклюзивного опитування студентів Херсонського державного університету ефективними зарекомендували себе лекції-дискусії, лекції-прес-конференції, лекції-візуалізації, лекції-круглі столи, проблемні лекції та ін. Ці та інші форми не тільки забезпечують знання з основ наук, а й формують професійний імідж, готовність до творчого стилю роботи. Різновиди лекцій, трансформуючи зміст дисциплін, що вивчаються, виконують стрижневу лінію в системі підготовки спеціаліста, оскільки тісно пов'язані з іншими видами навчально-виховної діяльності студента. Крім того кожен педагог повинен використовувати інноваційні технології, так як використання інформаційно-комунікативних технологій є одним з пріоритетів освіти і успішно входить в нашу практику, так як сучасне суспільство - це століття загальної комп'ютеризації. Треба йти в ногу з часом. Кожен спеціаліст і педагог, який працює в школі, повинен вільно користуватися комп'ютером і сучасним мультимедійним обладнанням, створювати свої освітні ресурси і активно використовувати їх у своїй педагогічній діяльності.

Результати нашого дослідження підтверджують, що у системі науково-пізнавальної підготовки студентів значне місце має належати творчому характеру організації семінарських і практичних занять, основною метою яких є формування навичок практичного застосування теоретичних знань, здатність їх використання у майбутній професійній діяльності. Засобами спеціально розроблених креативних завдань розвивається вміння лаконічно і логічно викласти власну думку, формуються навички пошуку і обробки інформації. Включення елементів експериментального пошуку, створення ситуацій розвитку формує інтерес до наукової роботи і навички колективної діяльності майбутнього вчителя.

Найбільш дієвими організаційними формами зарекомендували себе семінари-дискусії, семінари-колоквиуми, практикуми, консультації, самостійні роботи, а також ігрові методи, конкурси, круглі столи, дебати, колізії, метод Делфі та ін. Необхідною умовою покращення рівня дослідницької компетентності студентів є використання активних методів, до яких включають рольові ігри, психологічні замальовки, моделювання, захист проектів тощо. Їх потенційні можливості забезпечують пошуковий характер навчання, інтенсивний розвиток наукових знань студентів, готують до творчої професійної діяльності, самостійного набуття необхідної інформаційної бази.

Водночас освітньо-кваліфікаційні характеристики вимагають наявності необхідного багажу знань і вмінь самостійного їх набуття. Ідеться про механізм науково дослідницької діяльності, теоретичні основи якого закладаються у процесі опанування основ наук, а практична реалізація робіт вимагає участі у проблемних наукових групах. Нажаль, значна кількість студентів не володіє знаннями пошуку і обробки наукової інформації, не має чіткої уяви щодо структури наукових робіт, проблемним є адекватний підбір методів дослідження. У цьому плані виникає необхідність, створення сприятливих умов для реалізації принципу індивідуалізації, що ґрунтується на переконання і чітких ціннісних орієнтаціях, в яких мотиваційний компонент розглядається як якість особистості, від якої залежить активне ставлення людини до особистісної поведінки і діяльності.

Звідси формування готовності студента до пошуку залежить від того, наскільки виконувана діяльність особистісно значуща для нього, має ціннісний сенс. Дійсно, можна володіти необхідними здібностями, якостями, знаннями й вміннями, але не користуватися ними через відсутність бажання і потреби, відповідних спонукальних мотивів.

Варто зауважити, що не дивлячись не достатньо продуману систему включення студентів у науково-дослідницьку діяльність, є необхідність більш широкого залучення майбутніх учителів у «необов'язкові» форми дослідницької роботи, в тому числі й ініціативного самовдосконалення. Мається на увазі участь у наукових лабораторіях, спілках, виставках, олімпіадах, конкурсах, наукових семінарах. Їх функціонування спрямоване на створення умов для виявлення творчої активності студентів. Проблемні студентські лабораторії відносяться до більш високого рівня складності НДРС, де робота ведеться під керівництвом досвідченого педагога і орієнтує на постановку експерименту, створення нового наукового продукту. Характерним для проблемних студентських лабораторій є забезпечення здатності до колективної роботи з врахуванням наукових інтересів кожного, його схильностей і можливостей, орієнтації на самостійний вибір теми наукового дослідження [1,3,4,5].

Серйозним потенціальним резервом у цьому плані володіє наскрізна педагогічна практика, мета якої полягає у створенні умов для самостійного використання знань і вмінь в реаліях майбутньої професійної діяльності. Окрім забезпечення зв'язку теоретичної підготовки студента з безпосереднім використанням знань і вмінь, педагогічна практика дозволяє розширити загальні завдання дослідницько-пошукового процесу, конкретизувати зміст наукових знань, перевірити глибину їх засвоєння. Зв'язок теорії з практикою формує вміння і навички застосування дослідницьких знань, здійснює позитивний вплив на формування пізнавальної самостійності, що сприяє розвитку інтелекту, вміння правильно орієнтуватися при вирішенні різних педагогічних завдань.

Упровадження ІКТ у науково-дослідну роботу студентів є можливим на кожному етапі проведення дослідження. Так, наприклад, НДР студентів під час написання наукових робіт в загальному вигляді можна подати у вигляді діяльнісної моделі, що складається з чотирьох – п'яти етапів, а саме - планування дослідження, інформаційного етапу, експериментального, аналітичного та етапу оформлення і презентації результатів дослідження. Розглянемо можливості застосування ІКТ до кожного з етапів (Табл. 1)

ІКТ у науково-дослідній роботі студентів

Етапи НДР	ІКТ
I. Планування дослідження (добір, вивчення та узагальнення наукової та статистичної інформації, розгляд можливих напрямів досліджень та їх оцінювання, вибір напрямку дослідження, обґрунтування прийнятого напрямку дослідження)	- інформаційні системи та ресурси (пошукові системи, електронні каталоги та репозиторії) - ПЗ для створення ментальних карт (MindMeister, Mindomo, MAPMYself, Spinscape, Text2MindMap, VivaMind та ін.)
II. Інформаційний етап (пошук і відбір інформації, накопичення різних фактів щодо предмета дослідження, одержаних іншими науковцями)	- пошукові системи (Google, Rambler, Yandex, Bing, Yahoo! та ін.) - електронні каталоги та репозиторії (Електронний каталог Національної бібліотеки ім. Вернадського, ELibUkr, Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України, каталоги дисертацій DissForAll, DissCat та ін.) - інтернет-сервіси закладок (закладочний сервіс Google, Pocket, Streme, Saved.io, Memori, Xmarks та ін.) - онлайнсховища даних (Google Docs, DropBox, Mega, Xmapa@mail.ru, Яндекс.Диск та ін.)
III. Експериментальний етап (постановка та проведення експерименту для отримання власних фактів, нового знання про предмет дослідження) IV. Аналітичний етап (аналіз усіх набутих фактів про предмет дослідження, їх узагальнення, інтерпретація, виділення кореляційних і причинно-наслідкових зв'язків, обґрунтування закономірностей, тощо)	- спеціальні комп'ютерні програми для одержання та обробки аналітики та її подання у графічному вигляді - сервіси зворотного зв'язку - цифрові пристрої - інформаційні системи та ресурси (пошукові системи, електронні каталоги та репозиторії) - онлайнсховища даних (Google Docs, DropBox, Mega, Xmapa@mail.ru, Яндекс.Диск та ін.)
V. Оформлення та презентація результатів дослідження	- текстові редактори програми для розробки презентацій та відео (MS PowerPoint, ProShow Producer, OpenOffice.org Impress, Corel Show та ін.) - ресурси мережі Internet для розміщення результатів дослідження (youtube, Web-сторінка науково-дослідної групи, тощо).

Роботу студентів над спільними науково-дослідними темами можна координувати за допомогою використання таких ІТ ресурсів як сервіси електронної пошти, соціальні мережі, персональні Web-сторінки науково-дослідних груп, сервіси зв'язку на прикладі Skype та ін.

Узагальнення одержаних нами матеріалів засвідчує, що у сучасній вищій школі існують реальні можливості включення студентів у науково-дослідну роботу засобами нормативно визначених видів підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Однак є необхідність більш інтенсивного залучення студентів до «не обов'язкових» форм дослідницької діяльності, формування інтересу до самостійного творчого пошуку організації навчального процесу, обов'язкової участі студентів в позааудиторній науково-дослідній роботі, створення ефективної системи заохочення до наукових досліджень. Розуміння працюючими педагогами важливості формування у майбутніх учителів дослідницьких компетентностей як однієї з ключових характеристик їхнього професійного ставлення і зростання.

Таким чином, оволодіння майбутніми вчителями початкових класів дослідницькими знаннями і вміннями обумовлено характером його професійної діяльності. Формування дослідницьких компетентностей визначається як системний комплекс навчально-виховних впливів на мотиваційну, інтелектуально-змістову і процесуально-діяльнісну сфери студента, що здійснюється у замовлення через комплекс розвитку професійних якостей майбутніх учителів початкових класів. Організація навчально-виховного процесу вимагає опори на сучасну систему вихідних методологічних положень філософського, міждисциплінарного і педагогічного рівнів на основі створення необхідного інформаційного середовища, що включає зміцнення матеріально-технічного і дидактико-методичного забезпечення навчально-виховного курсу в умовах вищої школи; системне підвищення професійної компетентності і педагогічної майстерності науково-викладацького складу; раціональне використання різновидів аудиторної та позакласної роботи в єдиному режимі професійної підготовки фахівця; забезпечення свідомого пізнавального інтересу, самоіндефікації і потреби в самореалізації студента в ході свого професійно-педагогічного потенціалу.

Висновки.

Узагальнення необхідної інформації та результати нашого дослідження засвідчують, що проблема формування дослідницьких компетентностей майбутніх учителів початкових класів пов'язана з впливом низки причин: відсутність обґрунтованих рекомендацій щодо розвитку наукового потенціалу у реаліях суспільних вимог, навчальний процес не орієнтований на формування дослідницьких компетентностей як складника фахової підготовки, не володіння частини викладачів вищої школи відповідним понятійним і термінологічним апаратом, неумотивованість студентів до професійно-наукового пошуку та ін.

Синтезом навчання і одержання досвіду проведення наукових досліджень є залучення до пошукової діяльності, теоретичні підвалини якої закладаються як у процесі опанування навчальних дисциплін, так і практичної реалізації через підготовку і захист рефератів, курсових і дипломних робіт, участі у проблемних наукових групах, студентських лабораторіях.

Безпосередній вплив на перебіг алгоритму навчального процесу має мотивація вибору майбутньої професії, наявність до адекватного самоаналізу, вміння передбачити механізм фахового зростання й самовдосконалення.

У перспективі подальших розвідок лежить розробка моделі формування дослідницької компетентності майбутнього вчителя початкової школи на засадах компетентнісно-аксіологічного підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвський Б.М. Професійно-наукова підготовки майбутнього вчителя початкових класів [Монографія] / Б.М. Андрієвський, Л.Є. Петухова, – Херсон: Айлант, 2006. – 176 с.
2. Базелюк В.Г. Формування дослідницьких умінь керівника загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В.Г. Базилук. – К., 2009. – 247 с.
3. Ваколя Т.І. Методологічні засади професійно-наукової підготовки майбутнього вчителя початкових класів / Т.І. Ваколя // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. – Херсон, 2011. – Вип. 60. – С 214-219.

4. Коржова Л.С. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до проведення педагогічних досліджень: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л.С. Коржова. – Кривий Ріг, 2002. – 193 с.
5. Сухомлинський В.А. Разговор с молодым директором школы / В.А. Сухомлинський. – М.: Просвещение, 1982. – 206 с.

Стаття надійшла до редакції 02.04.15

Borys Andrievskiy, Tatiana Vinnyk
Kherson State University, Kherson, Ukraine

ICT AS A COMPONENT OF PREPARATION OF THE FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS TO CONDUCT EDUCATIONAL RESEARCH

Article devoted to the mechanism of formation of research competence of future primary school teachers. Illuminated by a hierarchical system of assumptions implementing person-centered paradigm to improve research competencies of future teachers in primary education. Revealed organizational-pedagogical conditions of successful development of the ability of graduates of higher educational establishments in research professional activity by including students in targeted scientific research through lectures and seminars, independent and group work, the potential of research activities, teaching practice and specialist courses research orientation.

Keywords: research competence, future elementary school teacher, research and development activities.

Андрієвський Б.М., Винник Т.А.
Херсонський державний університет, Херсон, Україна

ИКТ КАК НЕОТЕМЛЕМЫЙ КОМПОНЕНТ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ К ПРОВЕДЕНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Статья посвящена механизму формирования исследовательских компетентностей будущих учителей начальной школы. Освещена иерархическая система исходных положений реализации личностно-ориентированной парадигмы усовершенствования исследовательских компетентностей будущих учителей начального образования. Раскрыты организационно-педагогические условия успешного развития способности выпускников высшего педагогического учебного заведения к научно-исследовательской профессиональной деятельности путем включения студентов в целенаправленный научный поиск через лекционные и семинарские занятия, самостоятельную и групповую работы, потенциальных возможностей научно-исследовательской деятельности, педагогической практики и специальных курсов научной направленности.

Ключевые слова: исследовательские компетентности, будущие учителя начальной школы, научно-исследовательская деятельность.